ममानाथस्यसुभृशंपुत्रैर्हीनस्यसर्वशः॥ एवमुक्कातततोभूयोविसंज्ञोनिपपातह ॥ ४६ ॥ तंतथापतितंदृष्ट्वाबांधवायेस्यकेचन ॥ शीतैस्तेसिषिचुस्तोयैर्विव्यजु र्व्यजनैरपि ॥ ४७॥ सतुदीर्घेणकालेनप्रत्याश्वस्तोनराधिपः॥ तूष्णींदध्यौमहीपालःपुत्रव्यसनकर्शितः॥ ४८॥ निःश्वसन्जिह्मगइवकुंभक्षिप्तोविशांपते॥ सं जयोप्यरुदत्तत्रदृष्ट्वाराजानमातुरं॥ ४९॥ तथासर्वाःस्त्रियश्चैवगांधारीचयशस्विनी॥ ततोदीर्घेणकालेनविदुरंवाक्यमब्रवीत् ॥ ५० ॥ धृतराष्ट्रोनरश्रेष्ठमुत्थ मानोमुहुर्मुहुः॥ गच्छंतुयोषितःसर्वागांधारीचयशस्विनी॥ ५१ ॥ तथेमेसुहृदःसर्वेभ्राम्यतेमेमनोभृशं॥ एवमुक्तस्ततःक्षत्ताताःस्त्रियोभरतर्षभ॥ ५२ ॥ विस र्जयामासशनैर्वेपमानःपुनःपुनः॥ निश्चक्रमुस्ततःसर्वाःस्त्रियोभरतसत्तम ॥ ५३ ॥ सुहृदश्चतथासर्वेदृष्ट्वाराजानमातुरं ॥ ततोनरपतिंतूर्णलब्धसंज्ञंपरंतप॥ ॥ ५४॥ अवैक्षत्संजयोदीनंरोदमानंभृशातुरं॥ प्रांजलिर्निःश्वसंतंचतंनरेंद्रंमुहुर्मुहुः॥ समाश्वासयतक्षत्तावचसामधुरेणच॥ ५५ ॥ इतिश्रीमहाभारतेश ल्यपर्वणिधृतराष्ट्रप्रमोहेप्रथमोऽध्यायः॥ १ ॥ ॥७॥ ॥७॥ वैशंपायनउवाच विसृष्टास्वथनारीषुधृतराष्ट्रोंबिकासुतः॥ विललापमहाराजदुः खादुःखांतरंगतः॥ १ ॥ सधूममिवनिःश्वस्यकरौधुन्वन्पुनःपुनः॥ विचिंत्यचमहाराजवचनंचेदमब्रवीत् ॥ २ ॥ धृतराष्ट्रउवाच अहोबतमहद्दुःखंयदहंपां डवान्रणे ॥ क्षेमिणश्चाव्ययांश्चैवत्वत्तःसूतशृणोमिवै ॥ ३ ॥ वज्रसारमयंनूनंहृदयंसुदृढंमम॥ यच्छ्रुत्वानिहतान्पुत्रान्दीर्यतेनसहस्रधा ॥ ४ ॥ चिंतयित्वाव यस्तेषांबालक्रीडांचसंजय॥ हतान्पुत्रानशेषेणदीर्यतेमेभृशंमनः॥ ५ ॥ अनेत्रत्वाद्यदेतेषांनमेरूपनिदर्शनं॥ पुत्रस्नेहकृताप्रीतिर्नित्यमेतेषुधारिता ॥ ६ ॥ बा लभावमतिक्रम्ययौवनस्थांश्चतानहं॥ मध्यप्राप्तांस्तथाश्रुत्वाहृष्टआसंतदानघ॥ ७ ॥ तानद्यनिहतान्श्रुत्वाहतैश्वर्यान्हतौजसः ॥ नलभेयंक्वचिच्छांतिंपुत्रा धिभिरभिप्लुतः॥ ८ ॥ एत्येहिपुत्रराजेंद्रममानाथस्यसांप्रतं ॥ त्वयाहीनोमहाबाहोकांनुयास्याम्यहंगतिं ॥ ९ ॥ कथंत्वंपृथिवीपालांस्त्यक्त्वातातसमागतान्॥ शेषेविनिहतोभूमौप्राकृतःकुनृपोयथा॥ १० ॥ गतिर्भूत्वामहाराजज्ञातीनांसुहृदांतथा॥ अंधंवृद्धंचमांवीरविहायक्वनुयास्यसि॥ ११ ॥

ति ॥ १ ॥ सधूममिव अत्युष्णमित्यर्थः ॥ २ ॥ पांडवाःक्षेमिणइत्येकंदुःखंत्वीयाश्चसर्वेनिहताइत्यपरंतेद्वेआहद्वाभ्यां अहोइति ॥ ३ ॥ ४ ॥ वयःएतावत्कालपर्यंतंप्रौढत्वं ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ प्राकृतोनीचः कुनृपःकुत्सितान्नरान्पातीतिनीचपरिजनइत्यर्थः ॥ १० ॥ ११ ॥

Digitized by Google